

Plan för psykisk hälsa och missbruksarbete
2019–2023
*Det psykiska välbefinnandet stärks och skadorna från
missbruk minskar*
16.5.2019

Innehåll

1 Inledning	2
1.1 Planens mål	3
1.2 Planens uppbyggnad och förveckligande	3
2 Mentalvårds- och missbrukstjänsterna i Borgå i dag	4
3 Målgrupperna för planen för psykisk hälsa och missbruksarbete	9
4 Strategiska mål, åtgärder och mätkriterier för planen för psykisk hälsa och missbruksarbete	10
4.1 Vi främjar alla Borgåbors psykiska hälsa och liv utan rusmedel genom förebyggande arbete	10
4.2 Vi förebygger och identifierar risker i ett tidigt skede genom handledning och rådgivning i frågor som gäller psykisk hälsa och missbruk	12
4.3 Vi erbjuder effektiva mentalvårds- och missbrukstjänster och ökar delaktigheten hos rehabiliteringsklienterna inom dessa tjänster.	14
Bilagor	16
Information om psykisk hälsa och missbruk i Borgå stads välfärdsberättelse, sammanställd per åldersgrupp	16
Borgå stads välfärdsberättelse, barn, barnfamiljer och barn i förpuberteten	16
Borgå stads välfärdsberättelse, unga	16
Borgå stads välfärdsberättelse, vuxna	17
Borgå stads välfärdsberättelse, äldre personer	17
Nationella riktlinjer	19
Nationella planen för mentalvårds- och missbruksarbete (Mieli), utvärdering och rekommenderade åtgärder 2016	19
De fyra vindarna som modell för förebyggande missbruksarbete	19

1 Inledning

Problem med psykisk hälsa och missbruksproblem är stora frågor med tanke på folkhälsan och samhällsekonomin. Bland befolkningen är psykiska störningar och missbruk centrala begränsande faktorer för livskvalitet, hälsa och funktionsförmåga och en utmaning för välfärd och hälsa också i Borgå. Konsekvenserna är bekanta för de professionella med klientarbete på mottagningarna inom hälso- och sociala tjänster och även andra kommunala tjänster.

Planen för psykisk hälsa och missbruksarbete koordinerar det lagstadgade mentalvårds- och missbruksarbetet i Borgå. Planen vägleder de professionella i det praktiska förverkligandet av effektiva, mångsidiga och kostnadseffektiva mentalvårds- och missbruksarbetet. I planen fastställs tvärdministrativa mål, åtgärder och mätkriterier för mentalvårds- och missbruksarbetet i Borgå.

Kommunens skyldighet att koordinera och styra mentalvårds- och missbrukstjänsterna regleras utförligt i lagstiftningen om socialvård, hälsovård, missbrukarvård och mentalvård.

Planen utarbetades av koordineringsgruppen för mentalvårds- och missbrukstjänster i Borgå. I gruppen finns följande representanter:

Social- och hälsovårdssektorn

- Annika Immonen, vik. servicedirektör för tjänster för vuxna, ordförande
- Mervi Makkonen, vik. utvecklingschef, sekreterare
- Leena Pääkkönen-Tarvainen, servicechef
- Anne Green, servicechef, till 1.6.2018, tjänster för vuxna, från 1.9.2018 Ville Heininen
- Tarja Lappi, förman för mentalvårds- och missbrukstjänster, tjänster för vuxna
- Maria Andersson, servicedirektör, barn- och familjetjänster
- Eliisa Roine, servicechef, barn- och familjetjänster
- Kirsi Oksanen, servicechef, äldreomsorg och handikappservice
- Leena Weckström, avdelningsskötare, äldreomsorg och handikappservice
- Marianne Korpi, sakkunnig, förebyggande missbruksarbetare

Bildningssektorn

- Nina Jorkama, chef för ungdomstjänster
- Maria Malmsten, skolkurator

Borgå sjukhus / HUS

- Markku Paavola, överläkare

Erfarenhetsexpert

- Anu Korvenaho till 30.10

Planen har varit på remiss hos många instanser över sektorsgränser, representanter inom tredje sektorn, grannkommuner samt separat hos medborgarinstitutets utbildningsgrupp för erfarenhetsexperter.

1.1 Planens mål

Planen för mentalvårds- och missbruksarbete är ett svar på målet ”*Bäst även i vardagen*” i Borgå stads strategi. *Borgå är en trivsamt och trygg stad där tjänsterna kan fås på två språk.* Vi utvecklar tryggheten i staden och förhindrar tillsammans utslagning och ojämlikhet bland invånarna. *Vi satsar på förebyggande arbete.* Dessa åtgärder kan vi genomföra med de nuvarande resurserna. Planen förutsätter inga nya ekonomiska satsningar.

Vid problem med den psykiska hälsan och vid missbruksproblem borde hjälp fås i ett tidigare skede än hittills. Förebyggande mentalvårds- och missbruksarbete samt tidig identifiering och tidigt ingripande i problem är centrala teman i alla aktuella program för mentalvårds- och missbruksarbete.

Planen är fokuserad på förebyggande arbete och samarbete mellan olika aktörer.

Planens mål är att Borgåbornas psykiska välbefinnande stärks och skadorna från missbruk minskar.

Hjälp vid psykiska och missbruksproblem fås lättare och tjänsterna är högklassiga och effektiva. Arbetet är kundorienterat och multiprofessionellt, och också tredje sektorns och erfarenhetsexperters kunskaper står i högre grad till Borgåbornas förfogande. Klienten får snabbt den tjänst som behövs, och allt oftare fås flera tjänster på samma ställe.

1.2 Planens uppbyggnad och förveckling

Koordineringsgruppen för mentalvårds- och missbrukstjänster har gjort en SWOT-analys av styrkor, svagheter, möjligheter och hot i mentalvårdsarbetet i Borgå. Kapitlet nedan ger en kort beskrivning av mentalvårds- och missbrukstjänsterna i Borgå i dag. Efter det följer en analys av planens målgrupper.

I planen fastställs allmänna strategiska mål för mentalvårds- och missbruksarbetet i Borgå:

- 1. Vi främjar alla Borgåbornas psykiska hälsa och liv utan rusmedel genom förebyggande arbete.**
- 2. Vi förebygger och identifierar risker i ett tidigt skede genom handledning och rådgivning i frågor som gäller psykisk hälsa och missbruk.**
- 3. Vi erbjuder effektiva mentalvårds- och missbrukstjänster och ökar delaktigheten hos rehabiliteringsklienterna inom dessa tjänster.**

Under de strategiska målen har samlats ansvariga parter, åtgärder, kritiska framgångsfaktorer och mätkriterier. **Åtgärderna är bindande och ska beaktas vid planeringen av verksamheten i enheterna.** Mätkriterierna består av riksomfattande indikatorer, som för de två första strategiska målen närmast kan fås om unga personer genom enkäten Hälsa i skolan. För det tredje strategiska målet gäller mätkriterierna den vuxna befolkningen.

Målet är att situationen i Borgå med avseende på psykisk hälsa och missbruk enligt dessa mätkriterier ska utveckla sig i en positiv riktning under denna planperiod. Ett särskilt mål är att den positiva trenden av minskat missbruk bland ungdomar fortsätter.

Förvekligandet av planen startas av koordineringsgruppen för mentalvårds- och missbruksarbete, som utarbetade planen och som också svarar för den årliga uppföljningen samtidigt med välfärdsberättelsens rapportering. Koordineringsgruppen för mentalvårds- och missbruksarbete sköter om den centraliserade styrningen och stödet i det gemensamma arbetet med att genomföra planen.

Planen för psykisk hälsa och missbruksarbete fördjupar Borgås välfärdsberättelse och dess mål. Välfärdsberättelsens uppgifter per åldersgrupp har använts som bakgrundsinformation och medföljer som bilaga till planen.

Som bakgrundsmaterial användes bedömningar och slutsatser från den nationella planen för psykisk hälsa och missbruksarbete. Dessa bakgrundsuppgifter har sammanställts i en bilaga till planen.

2 Mentalvårds- och missbrukstjänsterna i Borgå i dag

Förebyggande mentalvårds- och missbruksarbete i Borgå i dag

Det förebyggande mentalvårds- och missbruksarbetet består av åtgärder för välbefinnande och psykisk hälsa samt förebyggande och begränsning av skador från missbruk. Tjänsterna är avsedda för alla kommuninvånare.

Förebyggande mentalvårds- och missbruksarbete utförs i samarbete med olika aktörer. Förebyggande missbruksarbete utförs av myndigheter, organisationer, företag, sammanslutningar och erfarenhetsexperter.

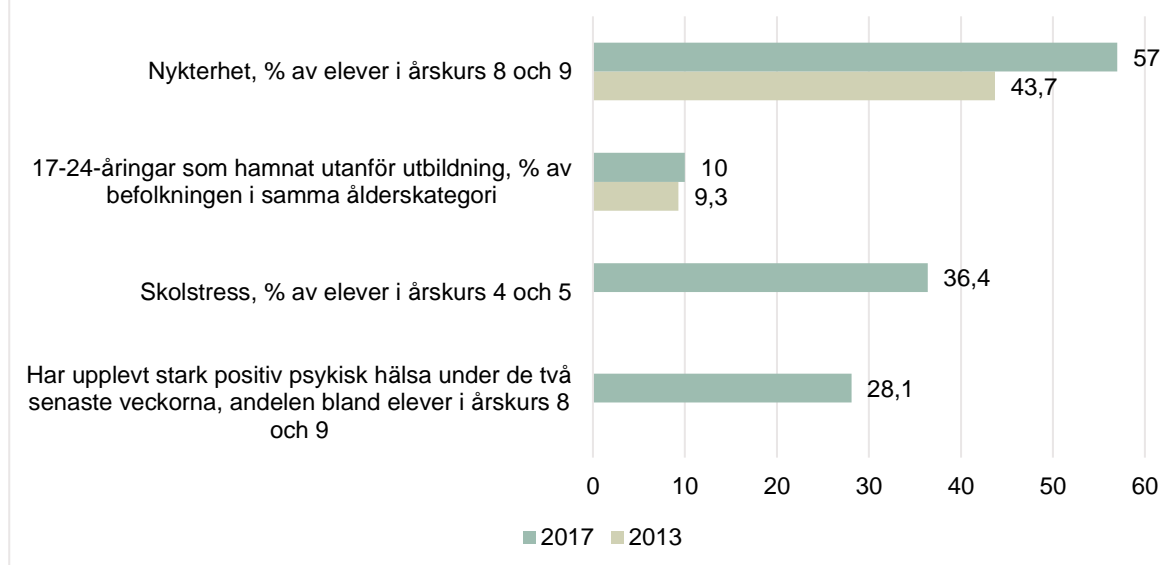
Förebyggande mentalvårds- och missbruksarbete utförs i Borgå bl.a. som en del av social- och hälsotjänster, i skolor och i ungdomstjänster. Arbetstagarna ordnar tillställningar för grupper med teman kring missbruk och livskompetens och ger information om skador från missbruk. Därtill ordnar arbetstagarna utbildningar för personal och studerande och informerar om missbruksfrågor i staden.

Ett särskilt mål för det förebyggande mentalvårds- och missbruksarbetet är att stärka den psykiska hälsan hos barn och unga, att förebygga utmattning samt främja ett liv utan missbruk. De valda mätkriterierna för uppföljning av situationen är de som ger en indikation om nykterhet, positiv psykisk hälsa, stress i skolan samt utslagning från utbildning. Enligt enkäten Hälsa i skolan har nykterhet bland unga i Borgå ökat mellan åren 2013 och 2017.

Andelen ungdomar utanför utbildning år 2017 var 10 procent av 17-24-åringarna: andelen har ökat en aning sedan år 2013. Att inte studera ökar betydligt risken för arbetslöshet och låga inkomster, vilka samtidigt är de största riskfaktorerna för marginalisering.

Positiv psykisk hälsa mäts i enkäten Hälsa i skolan med sju påståenden om känslor och tankar som gäller bl.a. jaget, närstående, framtid, förmågan att lösa problem och fatta beslut. Enligt mätarna i denna enkät är andelen elever i högstadietåldern som oftast eller alltid upplever positiv psykisk hälsa 28,1 procent. Av eleverna i årskurser 4 och 5 upplever över en tredjedel skolstress.

Uppföljningskriterier för förebyggande missbruksarbete i Borgå år 2013 och 2017

Handledningen och rådgivningen i Borgå i dag i frågor som gäller psykisk hälsa och missbruk

Handledning och rådgivning i frågor som gäller psykisk hälsa och missbruk fås bl.a. som en del av andra tjänster:

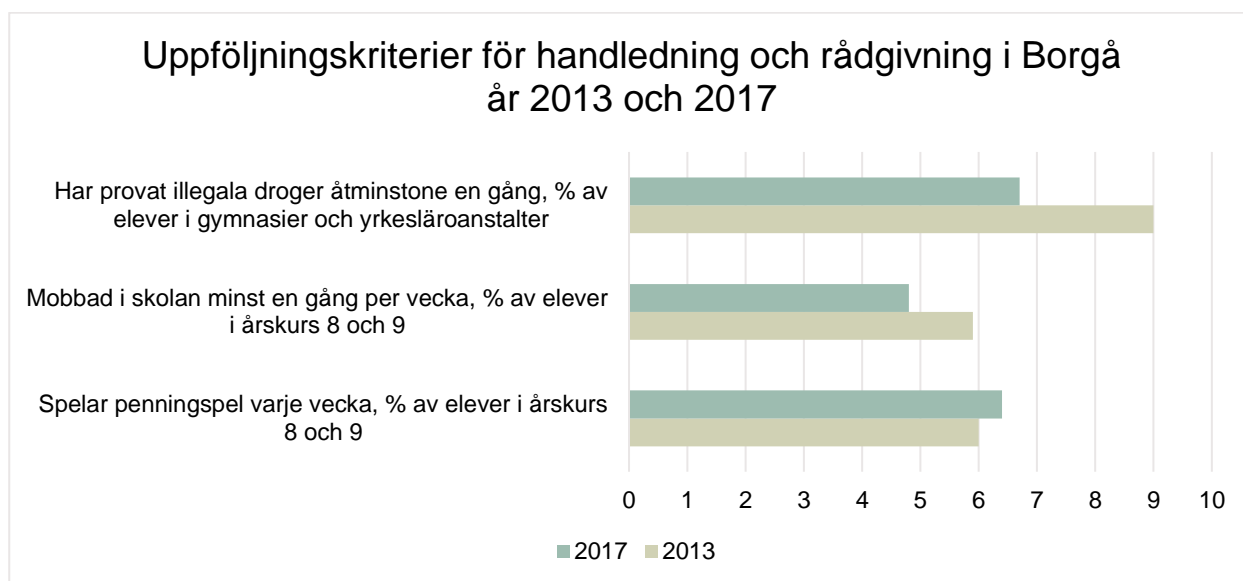
- elevvårdstjänster och ungdomstjänster
- social- och hälsotjänster på bas- och specialnivå
- tredje sektorns tjänster, bl.a. församlingar och organisationer
- företagshälsovården
- privat serviceproducenter
- riksomfattande webb- och telefontjänster

För närvarande är antalet äldre klienter hos mentalvårds- och missbrukstjänsterna ganska lågt. Behovet hos äldre personer kommer att öka. Äldre personer behöver i många fall flera olika tjänster och brukar redan också ha kontaktpersoner, och det finns också goda erfarenheter av att erbjuda dem handledning och rådgivning i samband med andra tjänster.

Mentalvårds- och missbrukstjänsterna har utvecklat samarbete med servicerådgivningen för äldre Rodret, boendeservicen och hemvården samt med hälsostationernas rehabiliteringsavdelningar. Därtill har vi en kontaktperson i mentalvårds- och missbrukstjänsterna vid Borgå sjukhus, som vid behov till och med kan ställa upp som arbetspar för besök hos äldre personer.

Handledning och rådgivning i rätt tid i frågor som gäller psykisk hälsa och missbruk kan bl.a. förebygga regelbundet penningspel bland unga, skolmobbing samt allvarigare experimenterande med rusmedel, t.ex. genom ett tidigt ingripande när den unga provar på alkohol.

Enligt enkäten Hälsa i skolan år 2017 deltog 6,4 procent av befolkningen i högskoleåldern i penningsspel. Andelen har ökat en aning jämfört med resultaten från år 2013. Andelen elever i gymnasier som blivit mobbade i skolan varje vecka samt andelen elever i gymnasier och yrkesläroanstalter som provat illegala droger har, glädjande nog, minskat enligt resultaten från enkäten år 2017,

Mentalvårds- och missbrukstjänsterna i Borgå i dag

Borgå erbjuder följande mentalvårds- och missbrukstjänster på basnivå:

- Låg tröskel är en mottagning i Näse hälsovårdscentral som erbjuder Borgåborna mentalvårds- och missbrukstjänster avgiftsfritt och utan remiss
- Låg tröskel-mottagning för ungdomar. Mottagningen finns i hälsocentralen i Näse och är avsedd för Borgåbor som fyllt 22 år. Låg tröskel-mottagningen för ungdomar är för närvarande placerad i hälsocentralens enhet vid Biskopsgatan.
- Missbrukarkliniken betjänar Borgåbor och Askolabor som fyllt 22 år och oroar sig för sitt eget eller sina anhörigas bruk av rusmedel eller andra former av beroende. Kliniken ger också stöd vid spelberoende. Missbrukarkliniken kan besökas utan remiss. Vården är konfidentiell och avgiftsfri för klienterna.
- Brådskande mottagningen vid hälsocentralen kan inleda alkoholavgiftning som öppen vård eller hänvisa klienten till avdelning 2 för avgiftning.

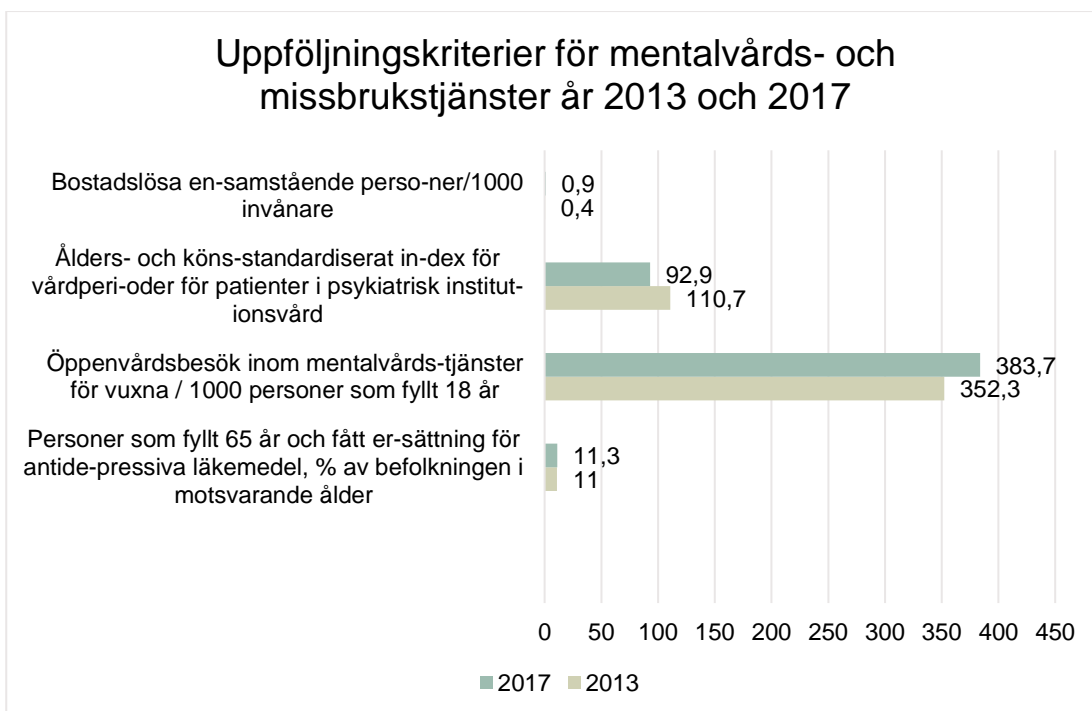
Ungefär 1200 invånare anlätade de ovan nämnda mentalvårds- och missbrukstjänsterna år 2018. Antalet besök var sammanlagt cirka 13 000.

Också följande tjänster på specialnivå erbjuds:

- Koivula är en enhet för stödboende som ger möjligheter till rehabilitering. Här finns 46 platser för boende samt tillfälliga övernattningsplatser. Koivula erbjuder boende och boendetjänster för bostadslösa män och kvinnor i Borgå som har psykiska problem och missbruksproblem. År 2018 bodde 68 klienter i Koivula.
- Näse rehabiliteringscentralens avdelning 2 är en avdelning med inriktning på psykiska störningar, missbruksrelaterade sjukdomar och minnesstörningar.

- Köpta boendetjänster för rehabiliteringsklienter inom mentalvårds- och missbrukstjänster användes av sammanlagt 122 klienter år 2018. Tjänsterna konkurrerades ut vid slutet av år 2018 och är tillgängliga via vuxensocialarbetet. De öppna boendetjänsterna håller på att utvecklas. För närvarande kan bl.a. servicehandledarna erbjuda dessa tjänster.
- Psykiatriska tjänster inom den specialiserade sjukvården tillhandahålls i Borgå av Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt (HUS). I Borgå finns psykiatriska polikliniker för barn, unga och vuxna. I Borgå finns också en psykiatrisk jourpoliklinik och 16 avdelningsplatser. En del av de psykiatriska tjänsterna för Borgåbor tillhandahålls i Helsingfors.

Fungerande mentalvårds- och missbrukstjänster förebygger marginalisering. Enligt uppföljningskriterierna har antalet öppenvårdsbesök i mentalvårds- och missbrukstjänster ökat och den slutna vården minskat mellan åren 2013 och 2017 i enlighet med de nationella målen. Förbrukningen av antidepressiva läkemedel är oförändrad. Bostadslösheten har ökat en aning, men enligt preliminära uppgifter har den igen minskat år 2018.

Analys av styrkorna, svagheter, möjligheterna och hoten i mentalvårds- och missbruksarbetet i Borgå i dag

Mentalvårds- och missbruksarbetet i Borgå har utvecklats i en sådan riktning att Borgåborna får stöd och hjälp i ett tidigare skede. Koordineringsgruppen för mentalvårds- och missbrukstjänster i Borgå har gjort en analys av styrkorna, svagheter, möjligheterna och hoten i mentalvårds- och missbruksarbetet i Borgå i dag.

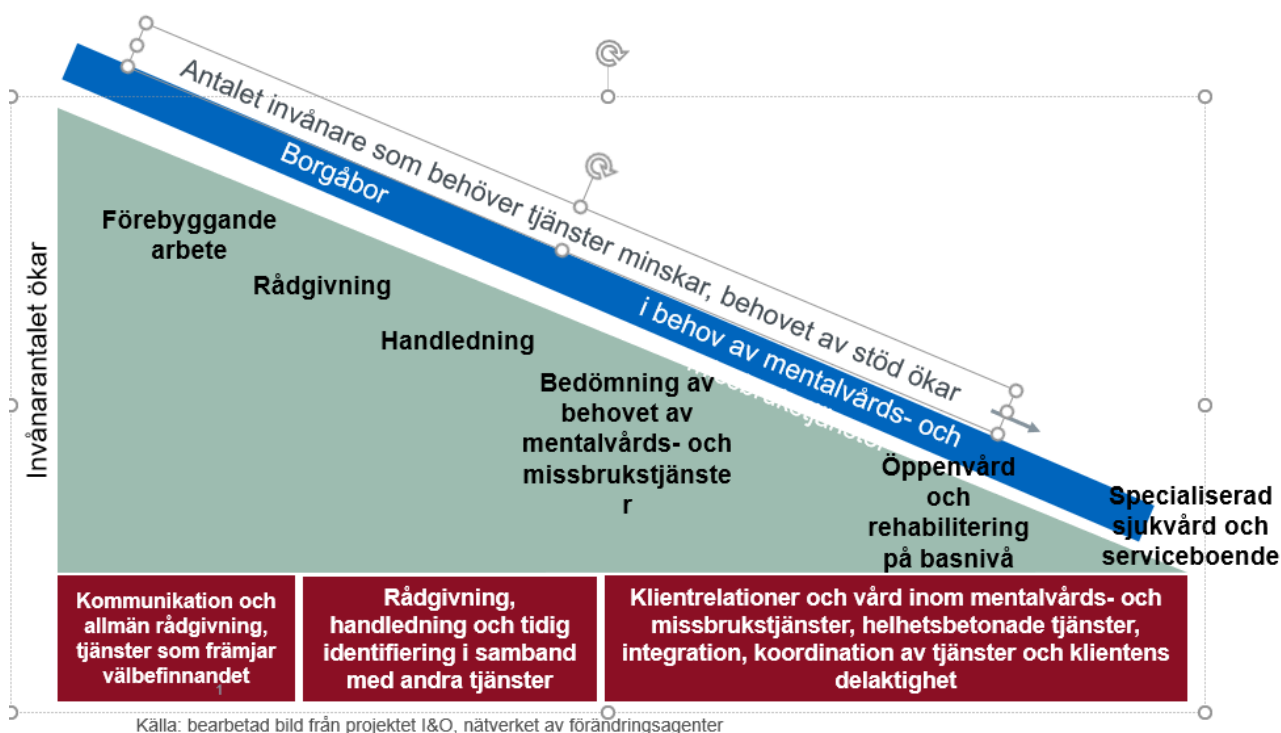
Planens strategiska mål och åtgärder är utformade för att avhjälpa svagheter, motverka hot och stärka de processer som redan i dag fungerar bra och utnyttja de möjligheter som finns.

Styrkor Borgå stad och våra samarbetspartner erbjuder ett mångsidigt och multiprofessionellt stöd för mentalvårds- och missbruksarbete. Nya tjänster finns, bl.a. lågtröskelmotagningar och alkoholavgiftning på hälsocentralen samt rådgivning och handledning bl.a. i Familjecentret, sociala tjänster för vuxna, Navigatorn samt Rodret.	Svagheter En gemensam strategi för mentalvårds- och missbruksarbete saknas. Utvecklingsarbetet består i huvudsak av insatser per arbetstagare eller enhet, och kunnandet fördelar sig ojämnt. Klientens ärende blir inte alltid skött genom besök på bara ett ställe, vilket gör att hjälpen fördröjs.
Möjligheter En minskning har skett i missbruk bland ungdomar, och staden har goda möjligheter att utveckla tjänster som främjar välbefinnande och hälsa hos hela befolkningen. De centrala marginaliseringsfaktorerna har identifierats: fattigdom, arbetslöshet, låg utbildning, ensamhet samt psykiska störningar och missbruk. Åtgärder inom förebyggande arbete sätts in för att begränsa problemen. Förortsutveckling pågår med invånaren i fokus. Digitala tjänster utnyttjas och personalens kompetens utvidgas.	Hot Minskad tillgång på personal för tjänster på svenska En liten procentuell andel av invånarna använder en stor mängd tjänster, och ingen permanent förändring i situationen kan uppnås. De professionella arbetsrollerna är långt specialiserade, vilket gör det svårt att få hjälp i rätt tid. Behovet av mentalvårdstjänster har ökat.

3 Målgrupperna för planen för psykisk hälsa och missbruksarbete

Målgrupperna för planen för psykisk hälsa och missbruksarbete presenteras nedan (se bilden):

1. Målgruppen för förebyggande mentalvårds- och missbruksarbete är alla Borgåbor. Arbetsformerna är kommunikation, allmän rådgivning samt aktiviteter som främjar välbefinnandet.
2. Målgruppen för rådgivning och handledning i frågor som gäller psykisk hälsa och missbruk är de Borgåbor som använder stadens basservice. Arbetstagare inom social- och hälsovården och bildningssektorn ger råd och handledning som en del av sitt egna arbete.
3. Målgruppen för mentalvårds- och missbrukstjänster (Miepä) är klienter som använder eller är i behov av dessa tjänster. Tjänster fås snabbt. De flesta klienterna blir hjälpta med tjänster på basnivå.

4 Strategiska mål, åtgärder och mätkriterier för planen för psykisk hälsa och missbruksarbete

4.1 Vi främjar alla Borgåbors psykiska hälsa och liv utan rusmedel genom **förebyggande arbete**

Strategiskt mål	Kritiska framgångsfaktorer och åtgärder
<p>1. Förebyggande arbete: Faktorer som skyddar den psykiska hälsan bör stärkas mera än hittills, och riskerna bör identifieras i ett tidigare skede</p> <p>Koordineringsansvar: Eliisa Roine, servicechef, barn- och familjetjänster, förebyggande tjänster</p> <p>Leena Pääkkönen-Tarvainen, servicechef, tjänster för vuxna</p> <p>Nina Jorkama, chef för ungdomstjänster</p>	<p>Riksomfattande och kommunala webbtjänster är tillgängliga för invånarna, t.ex. egenvård, Omaolo-symptombedömning, Koppari-webbsidor och Hälsobyn.fi.</p> <p>Förstärkning av det sociala nätverket i alla tjänster, t.ex. elevvård, gruppverksamhet, mobilt ungdomsarbete, kamratstöd och frivilligarbete, förortsutveckling, åtgärder i välfärdsplanen för barn och unga.</p> <p>Avgiftsfria eller förmånliga aktiviteter för invånare: motion, kultur, fritidsaktiviteter, bl.a. Motion och kultur (Liiku) och Jag rör mig, Kultis och Mini-Kultis, projektet Liikunta osaksi arkea (vardagsmotion), platser för motion i naturen, klubbar och grupper.</p> <p>Högklassig evidensbaserad hälsorådgivning i alla tjänster för olika åldersgrupper, bl.a. motion, näring, rusmedel, spelande, sömn, sexualitet och våld i nära relationer.</p> <p>Åtgärder för att förebygga stress och utmattning är i användning, t.ex. hemservice och gruppverksamhet</p> <p>Spelande, handledning och fostran i användning av webben och sociala medier, t.ex. handledd spelverksamhet, digitalt ungdomsarbete</p> <p>I Borgå stad utförs det förebyggande missbruksarbetet enligt en årsklocka som baserar sig på modellen Neljä tuulta ("De fyra vindarna"), som utvecklats med stöd från THL (mera information finns i en bilaga). De fyra vindarna är psykisk hälsa, rusmedel, spelande och våld i nära relationer. Varje aktör identifierar sin roll i det förebyggande arbetet.</p> <p>Stadens tillställningar är i huvudsak rusmedelsfria, och åldersgränserna övervakas.</p>

Måtkriterier, 4.1: Vi främjar alla Borgåbors psykiska hälsa och liv utan rusmedel genom **förebyggande arbete**

Åtgärderna i det förebyggande arbetet:

- ökar andelen personer som upplever positiv psykisk hälsa
- minskar andelen personer som upplever skolstress
- minskar, tillsammans med andra åtgärder, andelen personer som blir utanför utbildning
- ökar andelen nyktra elever i årskurs 8 och 9

Mått	Borgå	Trend	Målnivå	Askola	Lojo	Lovisa	Sibbo	Ny-land
Har upplevt stark positiv psykisk hälsa under de två senaste veckorna, andelen bland elever i årskurs 8 och 9	28,1	Ökar	30,9	25	21,8	19,3	23,7	27,5
Skolstress, % av elever i årskurs 4 och 5	36,4	Minskar	32,8	44,8	34	37,9	38,1	36,5
17-24-åringar som hamnat utanför utbildning, % av befolkningen i samma ålderskategori	10	Minskar	9	8,1	9,2	10,9	9,9	10,3
Nykterhet, % av elever i årskurs 8 och 9	57	Ökar	65	56,1	54,8	37,5	62,3	61,9

4.2 Vi förebygger och identifierar risker i ett tidigt skede genom handledning och rådgivning i frågor som gäller psykisk hälsa och missbruk

Strategiskt mål	Kritiska framgångsfaktorer och åtgärder
<p>2. Rådgivning och handledning: Psykisk hälsa och missbruk tas i beaktande i alla tjänster, och tjänsterna motsvarar Borgåbornas behov.</p> <p>Koordineringsansvar:</p> <p>Kristina Huopalainen, servicechef, barn- och familjetjänster</p> <p>Leila Eklöv, servicechef, äldreomsorg och handikappservice</p> <p>ledande socialarbetaren, vuxensocialarbete</p> <p>Maria Malmsten, skolkurator</p>	<p>Familjecentret, elevvård, Navigatorn, social- och hälsotjänster för vuxna, och för äldre Rodret, är platser för rådgivning och handledning till personer i olika ålder. Användningen av elektroniska tjänster ökas. Personalens kunskaper om psykisk hälsa och missbruk ökas och uppdateras.</p> <p>Arbetstagarna identifierar och förebygger risker i ett tidigt skede, särskilt hos unga och vuxna i övergångsskeden, t.ex. inför fortsatta studier eller anställning, vid arbetslöshet, pensionering, separation eller en närstående persons död.</p> <p>Vid möte med klienten ställer arbetstagaren frågor, med metoder som konstaterats vara effektiva, om rusmedel, psykisk hälsa, spelande och våld i nära relationer. Personalen har färdigheter att använda olika metoder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Intervju som ökar motivationen, • Tidig identifiering • Gruppverksamhet med låg tröskel • Nya arbetssätt som används i arbete med nätverk av närstående och samarbetspartner. • Erfarenhetsexperter samt tredje sektorns tjänster som når Borgåborna.

*Måtkriterier, 4.2: Vi förebygger och identifierar risker i ett tidigt skede genom **handledning och rådgivning i frågor som gäller psykisk hälsa och missbruk***

Åtgärderna inom rådgivning och handledning:

- Minskar andelen elever i årskurs 8 och 9 som spelar penningsspel varje vecka.
- Minskar andelen elever i årskurs 8 och 9 som utsätts för mobbning i skolan varje vecka.
- Minskar andelen elever i gymnasier och yrkesläroanstalter som provar på illegala droger.

Mått	Borgå	Trend	Målnivå	Askola	Lojo	Lovisa	Sibbo	Nyland
Spelar penningsspel varje vecka, % av elever i årskurs 8 och 9	6,4	Minskar	5,8	9,2	9,7	8,6	5,4	6,8
Mobbad i skolan minst en gång per vecka, % av elever i årskurs 8 och 9	4,8	Minskar	4,3	8,1	8,3	6,9	6,6	5,8
Har provat illegala droger åtminstone en gång, % av elever i gymnasier och yrkesläroanstalter	6,7	Minskar	6		10,1	8,9	4,6	10,2

4.3 Vi erbjuder effektiva **mentalvårds- och missbrukstjänster** och ökar delaktigheten hos rehabiliteringsklienterna inom dessa tjänster.

Strategiskt mål	Kritiska framgångsfaktorer och åtgärder
<p>3. Tjänster på basnivå och specialnivå är utan dröjsmål tillgängliga för klienter med psykiska och missbruksproblem.</p> <p>Ökad delaktighet hos klienterna inom mentalvård och missbruksarbete, helhetsbetonad service och evidensbaserade vårdstigar.</p> <p>Koordineringsansvar: Ville Heininen, servicechef, tjänster för vuxna,</p> <p>Tarja Lappi, förman för mentalvårds- och missbrukstjänster</p> <p>Leena Weckström, avdelningsskötare,</p> <p>Sjukskötare Marianne Korpi och en representant för den specialiserade sjukvården</p>	<p>Personal med kompetens i följande metoder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Interpersonell psykoterapi (ITP) och köpta psykoterapitjänster • Marak - multiprofessionell bedömning av risken för våld i nära relationer • Audit och screening för depression är i användning • Fungerande konsultation inom den specialiserade sjukvården • NEPSY, lösningsfokuserat arbetssätt med neuropsykiatriska klienter • Specialyrkesexamen i mentalvårds- och rusmedelsarbete i mentalvårds- och rusmedelsarbete • Utnyttjande av erfarenhetsexperter och tredje sektorn <p>Mentalvårds- och missbrukstjänster utvecklas enligt Gångse vård-rekommendationen. Regelbunden bedömning av resurserna inom mentalvårdstjänster på basnivå för unga.</p> <p>Verksamheten på Näse rehabiliteringscentrals avdelning 2 utvecklas som en avdelning med inriktning på psykiska störningar, missbruksrelaterade sjukdomar och minnesstörningar. Missbrukartjänster som är lämpade för äldre personer utvecklas.</p> <p>Vi utvecklar tjänster med principen "bostad först". Tillräckliga stödtjänster för självständigt boende ordnas för unga, vuxna och familjer.</p> <p>En fungerande konsultationsstruktur och fungerande pararbete mellan tjänster på basnivå och specialiserad nivå.</p> <p>Klienterna får flexibelt störningsspecifik mentalvård från HUS psykiatri enligt Gångse vård-rekommendationen.</p>

Måtkriterier, 4.3: Vi erbjuder effektiva mentalvårds- och missbrukstjänster och ökar delaktigheten hos rehabiliteringsklienterna inom dessa tjänster.

Mentalvårds- och missbrukstjänsternas åtgärder:

- Färre personer som får ersättning för antidepressiva läkemedel, då evidensbaserade metoder är tillgängliga för klienter i ett tidigare skede än förr.
- Medför en skäligen ökning av antalet personer som anlitar de öppna tjänsterna, eftersom hjälp fås i ett tidigare skede än förr.
- Leder till minskad anstaltsvård och bostadslöshet.

Mått	Borgå	Trend	Målnivå	Askola	Lojo	Lovisa	Sibbo	Nyland
Personer som fyllt 65 år och fått ersättning för antidepressiva läkemedel, % av befolkningen i motsvarande ålder	11,3	Minskar	10,1	10,2	11,5	9,3	8,8	12
Öppenvårdsbesök inom mentalvårdstjänster för vuxna / 1000 personer som fyllt 18 år	383,7	Ökar	403	238	517,7	361	241,3	478,6
Ålders- och könsstandardiserat index för vårdperioder för patienter i psykiatrisk institutionsvård	92,9	Minskar	88	56,6	113,2	71,6	104,5	88,2
Bostadslösa ensamstående personer/1000 invånare	0,9	Minskar	0,4	0	0,1	0,3	0	2,9

Bilagor

Information om psykisk hälsa och missbruk i Borgå stads välfärdsberättelse, sammanställd per åldersgrupp

Borgå stads välfärdsberättelse, barn, barnfamiljer och barn i förpuberteten

Borgå stads välfärdsberättelse 2017-2021, centrala uppgifter om mentalvårds- och missbrukstjänster:

- Bruket av droger och tobak bland personer i högstadieålder har minskat.
- Psykiskt välbefinnande är ett genomgripande tema i läroplanen.
- Det finns ett utbud av planmässiga aktiviteter inom kultur, motion och konst för småbarnspedagogik, grundskola och fritid.
- Ökade problem med psykisk hälsa, bl.a. depression, upplevd ohälsa, ensamhet, upplevt fysiskt hot, syns bl.a. i inlärningssvårigheter, frånvaro och problem med sociala relationer.
- Förebyggande missbruksarbete och pedagogiska evenemang ger barn i förpuberteten information om rusmedlens skadlighet och stöder deras uppväxt.
- Föräldrarnas krafter sätts på prov, bl.a. beroende på arbetslivets ökade effektivitetskrav.
- Antalet familjer med låga inkomster ökar och det finns utkomstsvårigheter speciellt i familjer med en förälder. Också ensamheten har ökat.
- Inom barnskyddet har det blivit vanligare med familjevåld och vårdnadstvister där det ofta finns missbruk och psykiska störningar i bakgrunden.

Borgå stads välfärdsberättelse, unga

Borgå stads välfärdsberättelse 2017-2021, centrala uppgifter om mentalvårds- och missbrukstjänster:

- En stor majoritet av de unga är nöjda med sitt liv som helhet. De är oftast nöjda med sina mänskliga relationer och sin hälsa, minst nöjda med sin fysiska kondition och sin ekonomi.
- Nästan 90 procent deltar i någon hobby minst en gång i veckan.
- 41,9 procent sover mindre än 8 timmar
- Depression och skoltrötthet förekommer hos var tionde ung person och förekomsten av ångest har ökat.
- Ensamhet är vanligare hos pojkar än hos flickor.
- Samtalskontakten med föräldrar har blivit bättre.
- Bruket av alkohol och tobak bland unga har minskat under hela 2000-talet. Andelen unga som är helt nyktra har ökat.
- Enligt enkäten Hälsa i skolan har färre elever i årsklass 8 och 9 och på andra stadiet provat på droger. Droger medför risk för brottslighet, våld, bostadslöshet och självdestruktivt beteende. Därför är det viktigt att reagera i ett tidigt skede.

- Stöd till dem med avbrutna studier, till invandrare och unga personer utan examen på andra stadiet är särskilt viktigt.
- Via Navigatorn får de unga lågtröskelhjälp med utbildning, sysselsättning, boende och livskompetens.
- Vet vem man kan vända sig till vid problem, 83 % gymnasiet/yrkesläroanstalter 2017

Borgå stads välfärdsberättelse, vuxna

Borgå stads välfärdsberättelse 2017-2021, centrala uppgifter om mentalvårds- och missbrukstjänster:

- Befolkningen i arbetsför ålder i Borgå har en bättre genomsnittlig utbildning, hälsa och inkomstnivå.
- Många Borgåbor pendlar till huvudstadsregionen för arbete, vilket ökar den tid de använder till arbete. Risker för hälsa och välbefinnande som gäller hela den arbetsföra befolkningen är kontinuerlig stress, sömnsvårigheter, sjukdomar i stöd- och rörelseorgan samt risk för kroppsskador och olyckor.
- Alkohol är den vanligaste faktorn i bakgrunden till kroppsskador, olyckor och våld.
- Det finns ofta ett samband mellan missbruk och marginalisering.
- Personer med psykiska problem och missbruksproblem erbjuds hjälp med låg tröskel. Målet är att personer i arbetsför ålder, unga och familjer ska få stöd i ett tidigare skede än hittills.
- Tjänster som främjar välbefinnande och hälsa riktas speciellt till personer som står utanför arbetslivet och till invandrare, vilka bl.a. har en betydligt lägre förväntad livslängd än andra.
- Långtidsarbetslöshet och fattigdom ökade betydligt fram till år 2017. Efter det har långtidsarbetslösheten minskat och behovet av utkomststöd varit oförändrat.
- I Borgå finns det goda möjligheter till ett aktivt liv, vardagsmotion, kultur, föreningsverksamhet, matkultur.
- Många verksamhetsformer har etablerats som främjar den arbetsföra befolkningens välbefinnande och hälsa. Exempel på dessa är motions- och kulturverksamhet (LiiKu), förortsutveckling och arbete för säkerheten.

Borgå stads välfärdsberättelse, äldre personer

Borgå stads välfärdsberättelse 2017-2021, centrala uppgifter om mentalvårds- och missbrukstjänster samt uppgifter om äldre personers bruk av rusmedel:

- Hälsan och funktionsförmågan hos äldre i Finland ser ut att ha blivit bättre på många sätt under de senaste årtiondena. Antalet levnadsår med bibehållen hälsa och funktionsförmåga har ökat klart. Äldre personer har i många fall också intellektuellt, socialt och ekonomiskt kapital som är värdefullt för samhället.
- Antalet äldre personer ökar betydligt. Ett centralt mål är att de äldre ska bo hemma så länge som möjligt.
- I Borgå är utkomstproblem bland personer över 75 år vanligare än i det övriga Finland.

- Näring, motion, kultur och frivilligarbete är viktiga välfärdsfaktorer.
- Bruket av alkohol bland personer över 65 år har ökat under de senaste årtiondena, och ökningen ser ut att fortsätta. Stora årsklasser som levt i ett samhälle med en positivare inställning till alkohol håller på att uppnå pensionsåldern. Största delen av den äldre befolkningen verkar emellertid alljämt använda alkohol på ett sätt som inte utgör en hälsorisk.

Nationella undersökningen av dryckesvanor, drogsituationen och nationella riktlinjer

Nationella undersökningen om dryckesvanor (Så här dricker Finland), på finska, THL: <https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/alkoholi/nain-suomi-juo> ja THL, Huu-
metilanne Suomessa <https://thl.fi/fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/paihteet/huumeet>

- Den sammanlagda alkoholkonsumtionen i Finland ökade fram till år 2007, har sedan dess minskat med nästan en femtedel. Riskfylld alkoholkonsumtion är dock fortfarande allmän: Enligt undersökningen om dryckesvanor dricker minst 13 procent av befolkningen så mycket alkohol att de har en förhöjd risk av kroniska hälsoskador. Det är alltså fråga om över 560 000 finländare.
- Som riskgräns har man här använt gränsen för måttlig risk, som för kvinnor är 7 portioner eller mera, för män 14 portioner eller mera per vecka.
- Generellt har förbrukningen av droger och problemen därav varit tämligen oförändrade under de senaste åren.

Nationella riktlinjer

Nationella planen för mentalvårds- och missbruksarbete (Mieli), utvärdering och rekommenderade åtgärder 2016

- Verksamhetsmiljön för mentalvårds- och missbruksarbete har förändrats och fortsätter att förändras. Nya krav ställs på arbetet, och dessa beror i synnerhet på det ekonomiska läget, ökad ojämlikhet, digitalisering och social- och hälsovårdsreformen.
- Fram till år 2020 stärks klientens ställning genom en ökning av tjänsteutbudets mångsidighet, genom införande av metoder som förverkligar valfrihet på ett sätt som stöder jämlikhet mellan klienter samt genom arbetsformer där också klientens anhöriga och närstående tas i beaktande. Därtill skulle rehabiliteringen och åtgärder som stöder inträde i arbetslivet ökas.
- I synnerhet kan goda tjänster för barn och unga ses som en investering som i framtiden ger avkastning i form av betydligt lägre kostnader för samhället. De flesta långvariga psykiska störningarna uppträder senast i den sena ungdomen. Det lönar sig att förebygga psykiska störningar hos barn och unga eller att ordna effektiv vård i ett så tidigt skede som möjligt.
- Tjänster borde erbjudas också till dem som av någon orsak i dag står utanför dem. Män använder mentalvårdstjänster mindre än kvinnor. Metoder efterlyses för att nå också de män som behöver tjänster. Personer som annars står utanför tjänsterna kunde spåras exempelvis genom uppsökande socialt arbete.

De fyra vindarna som modell för förebyggande missbruksarbete

- De fyra vindarna är en modell som utvecklats i ett projekt i Päijänne-Tavastland, och meningen är att den tas i bruk i hela landet.
- Borgå får tillgång till utvecklingsprojektets material och experthjälp.
- Målet är att minska skadorna, minska förekomsten av våld i nära relationer, få ner kostnaderna för korrigerande arbete samt öka befolkningens psykiska hälsa och välbefinnande.
- Skador förebyggs samtidigt: skador från missbruk och hasardspel, våld i nära relationer och psykiska störningar.
- Personalen utbildas enligt en årsklocka.

Källa: <https://thl.fi/sv/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/ajankohtaista/ehkaisevan-paihdeyone-utiskirje/10/2017/nelja-tuulta-puheeksi-paihteet-mielenterveys-rahapelaaminen-seka-lahisuhdevakivalta>